

Rózsika elment...

Május 2-án, életének 84. évében elhunyt **Csala Sándorné Gyűri Rózsika**, aki a vészkorszak idején több hónapon át bújtatta az ortodox zsidó Paskesz családot, megvédvé őket a népi társaság borbélyától.

Ezért a tettéért – édesanyjával együtt – a Yad Vashem a Világ Igazai közé fogadta. Különleges ember volt. Őszinte és tiszta, tele szeretettel és derűvel. Aki ismerte, tudja: pótolhatatlan veszteség ért mindannyiunkat...

Rózsikát öt éve ismertem meg, amikor a makói vészkorszakról szóló könyvhöz gyűjtöttem adatokat.

Nagyon vártam az első találkozást.

Kíváncsi voltam, milyen lehet az az ember, aki 30000 helybeli kortársa közül egyetlenként adott menedéket nyolc megbélyegzett és kitaszított makói zsidónak.

Az Ardics utcai ház vaskapuja lassan kinyílt, majd kisebb-nagyobb kutyák társaságában megjelent egy apró, ősz asszony. Mosolygott.

Így láttam őt első találkozásunk idején, és így emlékszem rá ma is.

Hamar beesteledett. A kis konyhában ültünk; már égett a lámpa. Rózsika és férje, Sanyi bácsi felváltva meséltek. Háborúról, szegénységről és a hűségről, amelyet oly fontosnak tartottak. Rózsika lassan beszélt; érezni lehetett, hogy újra éli mindazt, amit elmond.

Megtudtam, hogy cukorkaárusok voltak, így kerültek kapcsolatba az ortodox zsidó Paskesz családdal.

Hamar megkedvelték egymást.

Rózsika megszerette a Paskesz gyerekeket, különösen Babit, a két-három éves szőke kislányt.

Közben dúlt a háború. Rózsika apja és vőlegénye valahol a keleti fronton harcolt, itthon pedig a „zsidókérdés” hozta lázba, vagy éppen készítette szegyenkezésre a jóérzésű makóiakat.

Először a kislányt, majd a Paskesz család többi tagját bújtatta el Rózsika és édesanyja. Nyolc kétségbeesett embernek adtak menedéket, és reményt a túlélésre. És talán még valamit: visszaadták a hitet az emberben, egy embertelen világban.

Őt hónap – egy örökkévalóság.

Tudom, hogy rettegés volt minden nap, minden pillanat, de Rózsika szeme csillog, mert a szépre emlékezik: a kis Babira, akit szinte gyermekeként szeretett, a 6–7 éves Bubira, akinek minden nap friss újságot vitt, és a négy éves Icura, aki nem evett az illatos húslevesből, mert az nem volt kóser.

Rózsika mosolyog...

Olyan dolgokra gondol, amelyeket nagyon nehéz lenne elmondani. Körülöttünk a kutyák és a macskák már alszanak; a konyhában húsleves és háziszappan szagát érzem, mint régen, gyermekkoromban.

Ekkor megszólal: „1949 volt. Maig emlékszem rá. A Maros parton, a MAK-pályán árultunk. Arra láttunk figyelmesek, hogy egy csomagokkal megrakott teherautó áll meg az úton. Paskeszék voltak.

Még el akartak búcsúzni tőlünk. Soha nem felejttem el...

Bécsbe mentek. Két fiú Izraelben, a harmadik fiú és Babi az Egyesült Államokban telepedett le. Ma is ott élnek. Mindannyian családot alapítottak, s az unokákkal-dédunokákkal együtt már több mint százán vannak.

A fiúk, ha sírlátogatásra jönnek Makóra, mindig meglátogatnak. Babikával – aki azóta nagymama – nem találkoztam. Remélem, talán még egyszer az életben viszontláthatom! Olyan nekem, mintha a gyermekem lenne, mintha a saját vérem volna. Mert nagyon szerettem ezt a kicsi gyermeket...

Márai Sándor írja, hogy „Amíg az embernek dolga van a földön, él.”

Rózsika nem hagyott maga után befejezetlen dolgokat. Teljes életet élt. Megvolt mindene, ami fontos: szerető társ, család, barátok. Tisztes szegénységben éltek, mégis gazdagabbak voltak legtöbbször.

Elismerést a tettéért csupán hatvan évvel a történet után kapott.

2004-ben már beteg volt; a Paskesz család közbenjárására a Világ Igaza kitüntetését a szokásosnál gyorsabban ítélte oda a jeruzsálemi Yad Vashem.

És aminek mindennél jobban örült: hatvan év után Makón újra Babi szemébe nézhetett...

Boldogok az Igazak, mert ők örökké élnek...

Megőrizzük őket emlékezetünkben, mert különleges hagyatékot hagytak ránk: az Igaz Emberséget.

Reményt, hogy az emberi faj nem sárkányfogvetemény, és még van remény.

Köszönjük ezt Neked Rózsika.

Elmondta: **Urbancsok Zsolt**

Tisztelt gyászoló gyülekezet, kedves barátaim!

A bölcs Salamon király szavai szerint mindennek megszabott ideje van, megvan az ideje minden dolognak az ég alatt. Megvan az ideje a születésnek, és megvan az ideje a meghalásnak. Megvan az ideje a sírásnak, és megvan az ideje a nevetésnek. Megvan az ideje a gyászoknak, és megvan az ideje az örömnél.

Még két éve sincs, hogy együtt ünnepeltük a Csala-Gyursi családdal a megtiszteltetést és dicsőséget, ami Rózsit és megboldogult édesanyját érte, amikor beiktatták őket a világ jámborai sorába. És íme eljött a sírás ideje, mikor együtt gyászoljuk és siratjuk egy nemes és drága lélek elvesztését, mert gyászotok a mi gyászunk is.

Itt látjuk, hogy az élet mennyire csak tűnő árnyék, elfutó felhő, elvonuló szél, széthulló por és elszálló homok, a költő szavai szerint.

Borzalmas időszakban éltünk, amire ráillenek a költő Berzsenyi Dániel szavai:

Forr a világ bús tengere ó magyar

Ádáz Erynnis lelke uralkodik

S a föld lakóit vérbe mártott tőre

Dühös viadralra készíti

A Gyűri család volt a mentőangyalunk, az ő segítségükkel jutott át családunk gyenge kis sájkája gyűlölet és üldöztetés viharos tengerén.

Szeretném Önöknek felolvasni az angol költő,

Kipling néhány sorát, amelyek nagyon jellemzik Rózsit.

Ha szíved mástól sokat nem akar

Ha bánni tudsz a könyörtelesen perccel,

Megtöltöd, s mindig méltó sodra van

Tied a föld és minden ami rajta

És ami még több – ember leszel!

Artur Schopenhauer, a 19. század nagy filozófusa szerint az élet álom és a halál ébredés egy más világra. Szeretett Rózsikánk itthagytad az álmok világát, de mi, gyermekeink és unokáink mindaddig, amíg ál-

modni tudunk, álmodunk rólad és szüleidről, akik lehetővé tették nekünk, hogy továbbéljük az élet álmát.

Béke hamvaiddra, nyugodj békével drága Rózsika!

Elmondta: **Paskesz Ervin**

Szieszta Idősek Lapja

Kiadja: Makó Város Önkormányzata
 Felelős kiadó: Dr. Buzás Péter polgármester
 Felelős szerkesztő: Molnár László tanár, újságíró
 Grafikai tervezés: Karsai Ildikó grafikusművész
 Szerkesztőség: 6900 Makó, Béke u. 9.
 (Egyesített Népjóléti Intézmény)
 Szerkesztőbizottság:
 Bogdán Károly, Kácsik Jenő,
 Dr. Keczer Tamás, Tóth Istvánné
 Nyomás: Makói Nyomda
 Megjelenik 11.650 példányban.